

Sygn. akt I C 1946/20

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2020r.

Sąd Rejonowy w Kaliszu w I Wydziale Cywilnym, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Michał Włodarek

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Dulas

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 grudnia 2020r. w K.

sprawy z powództwa (...) S.A. z/s w W. (KRS (...))

przeciwko pozwanej E. P. (PESEL (...))

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej E. P. na rzecz powoda (...) S.A. z/s W. kwotę 5.183,80zł (pięć tysięcy sto osiemdziesiąt trzy złote 80/00) wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości w stosunku rocznym odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonymi od kwoty 4.390,60zł (cztery tysiące trzysta dziewięćdziesiąt złotych 60/100) od dnia 20 października 2020r. do dnia zapłaty,
2. oddala powództwo w pozostałej części,
3. zasądza od pozwanej E. P. na rzecz powoda (...) S.A. z/s W. kwotę 1.754,66zł (jeden tysiąc siedemset pięćdziesiąt cztery złote 66/100) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wraz z odsetkami w wysokości w stosunku rocznym odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty,
4. nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Sygn. akt I C 1946/20

UZASADNIENIE

W dniu 23 października 2020r. powód (...) S.A. z/s w W. skierował do tut. Sądu żądanie zasądzenia od pozwanej E. P. kwoty pieniężnej w wysokości 12.902,04zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości w stosunku rocznym odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonymi od kwoty 12.108,84zł od dnia 20 października 2020r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód oznaczył źródło zobowiązania, jego wysokość oraz wymagalność podając, iż dochodzone roszczenie stanowi należność wynikającą z nienależycie wykonanych umów pożyczek łączących pozwaną z powodem.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 20 czerwca 2018r. pozwana E. P. zawarła z powodem (...) S.A. z/s w W. umowę pożyczki gotówkowej nr (...).

W ramach przedmiotowej umowy powód przyznał pozwanej do korzystania kwotę pieniężną w wysokości 6.000,00zł. Ponadto powód oznaczył w treści umowy, iż zobowiązanie łączące strony poza należnością pożyczkową obejmuje prowizję w wysokości 2.939,38zł i opłatę za „elastyczny plan spłat” w wysokości 1.259,74zł.

Całkowitą kwotę do zapłaty powód oznaczył w wysokości 11.250,71zł.

Kontrakt miał charakter terminowy. Pozwana była zobowiązana do zwrotu kapitału i pozostałych należności pożyczkowych w 18 miesięcznych ratach.

W dniu 15 listopada 2018r. pozwana E. P. zawarła z powodem (...) S.A. z/s w W. umowę pożyczki gotówkowej nr (...).

W ramach przedmiotowej umowy powód przyznał pozwanej do korzystania kwotę pieniężną w wysokości 5.000,00zł. Ponadto powód oznaczył w treści umowy, iż zobowiązanie łączące strony poza należnością pożyczkową obejmuje prowizję w wysokości 2.463,38zł i opłatę za „elastyczny plan spłat” w wysokości 1.055,74zł.

Całkowitą kwotę do zapłaty powód oznaczył w wysokości 9.445,98zł.

Kontrakt miał charakter terminowy. Pozwana była zobowiązana do zwrotu kapitału i pozostałych należności pożyczkowych w 18 miesięcznych ratach.

Powód przy zawieraniu opisanych wyżej kontraktów posługiwał się wzorcami umów.

W dniu 25 lutego 2020r. doszło do wypowiedzenia pozwanej umów pożyczek.

Do chwili obecnej pozwana na poczet zobowiązań dokonała na rzecz powoda wpłat pieniężnych w łącznej wysokości, i tak z tytułu umowy pożyczki nr (...) kwotę 1.551,00zł i z tytułu umowy pożyczki nr (...) kwotę 7.008,00zł.

(informacja o stanie zadłużenia k. 6, tabela odsetek karnych k. 7, wypowiedzenie umowy pożyczki k. 9, umowa pożyczki k. 12-16, 17-21, przedsądowe wezwanie do zapłaty k. 22)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Powództwo podlegało uwzględnieniu w części.

Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 232 kpc), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 kpc) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 kc).

Dobór dowodów należy do strony, to ona powinna wskazywać wyłącznie takie, które są dopuszczalne i wiarygodne. Rzeczą Sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia spraw.

Przepis prawa materialnego – art. 6 kc określa na czyje ryzyko idzie nieudowodnienie określonego faktu. Z kolei art. 232 kpc stanowi procesowe narzędzie za pomocą, którego strony mogą osiągnąć skutek w postaci udowodnienia dla nich korzystnych faktów istotnych z punktu widzenia dochodzonego roszczenia w znaczeniu materialnoprawnym. Art. 6 kc zawiera normę decyzyjną, pozwalającą ocenić wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego.

Obowiązkiem powoda było przytoczenie okoliczności faktycznych, z których wywodzi roszczenie (art. 187 § 1 pkt 2 kpc) i wskazanie na dowody, których przeprowadzenie potwierdzi zasadność jego twierdzeń o faktach (art. 232 kpc i art. 6 kc), czemu nie sprostał. Zgodnie z zasadami procesu cywilnego ciężar gromadzenia materiału dowodowego spoczywa na stronach (art. 232 kpc, art. 3 kpc, art. 6 kc). Jego istota sprowadza się do ryzyka poniesienia przez stronę ujemnych konsekwencji braku wywiązania się z powinności przedstawienia dowodów. Skutkiem braku wykazania przez stronę prawdziwości twierdzeń o faktach istotnych dla sprawy jest tylko to, że twierdzenia takie zasadniczo nie

będą mogły leżeć u podstaw sądowego rozstrzygnięcia. Strona, która nie udowodni przytoczonych twierdzeń, utraci korzyści, jakie uzyskabyłaby aktywnym działaniem (por. wyrok s.apel w B. z dnia 28 sierpnia 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 286/14, opubl. L. (...) nr (...))

Stosownie do treści art. 353 § 1 kc, podstawowym obowiązkiem dłużnika jest spełnienie świadczenia. Prowadzi ono do zaspokojenia interesu wierzyciela, wskutek czego zobowiązanie wygasa.

Artykuł 354 kc określa obowiązki dłużnika w ten sposób, że oprócz treści zobowiązania rozumianej jako nakazy wyrażone w czynności prawnej stanowiącej źródło zobowiązania oraz odnoszących się do tego zobowiązania normach prawnych jego zachowanie powinno odpowiadać trzem dalszym wzorcom postępowania - celowi społeczno-gospodarczemu, zasadom współżycia społecznego, a także ewentualnie ustalonym zwyczajom, natomiast art. 355 kc określa sposób, w jaki dłużnik powinien wykonywać zobowiązanie i w tym znaczeniu stanowi swoistą kontynuację uregulowań zawartych w art. 354 kc i jednocześnie przepis ten definiuje pojęcie należytej staranności oraz ustanawia obowiązek dokładania owej staranności.

Niedostosowanie się przez dłużnika do opisanych wyżej wymagań sprawia, że dojdzie do nienależytego wykonania zobowiązania lub niewykonania całkowitego (art. 471 kc). Każda bowiem rozbieżność pomiędzy prawidłowym spełnieniem świadczenia a rzeczywistym zachowaniem się dłużnika rodzi odpowiedzialność kontraktową. Nienależyte wykonanie zobowiązania ma bowiem miejsce wtedy, gdy zachowanie dłużnika zmierzało do spełnienia świadczenia, jednak osiągnięty przez niego wynik nie spełnia wymogów świadczenia, do którego dłużnik był zobowiązany. Wskazać jednak należy, że dłużnik zawsze, bez względu na rodzaj winy, odpowiada wobec wierzyciela za uchybienia obowiązkowi dołożenia należytej staranności (art. 355 kc).

Powoda oraz pozwaną wiązały ważne i skuteczne umowy pożyczek w rozumieniu art. 720 i n. kc.

Strony w ramach istniejącego kontraktów uzgodniły elementy przedmiotowo i podmiotowe istotne oraz w sposób jednoznaczny i indywidualny określiły prawa i obowiązki podmiotów zobowiązań.

Powód w sposób właściwy przekazał pozwanej umówione świadczenia, natomiast pozwana w sposób nienależyty wykonała zobowiązania zachowując się wbrew treści umów poprzez nie kontynuowanie spłaty należności wynikających z istniejących stosunków obligacyjnych.

Po stronie pozwanej powstała odpowiedzialność kontraktową i obowiązek naprawienia szkody albowiem pozwana uchybiła swoim obowiązkom (por. art. 471 kc i art. 361 § 1 i 2 kc).

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, iż powództwo podlegało uwzględnieniu w części.

Żądanie powództwa należało uznać za zasadne jedynie w zakresie kwot pożyczek – kapitałów i odsetek.

Jako niezasadne i bezpodstawne, a także naruszające przepisy prawa, w tym prowadzące do obejścia przepisów ustaw należało uznać żądania zapłaty od pozwanej z tytułu umów pożyczek gotówkowych prowizji odpowiednio w wysokości 2.939,38zł i 2.463,38zł oraz opłat za „elastyczny plan spłat” odpowiednio w wysokości 1.259,74zł i 1.055,74zł, przy kapitałach pożyczek wynoszących 6.000,00zł i 5.000,00zł (por. art. 385 i n. kc oraz art. 5 kc i art. 58 § 1 - 3 kc przy uwzględnieniu przepisów ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2019.1083 – j.t. ze zm.)).

We wskazanych częściach żądania powoda należy potraktować jako postanowienia nieważne i niezajdujące uzasadnienia normatywnego, stanowiące klauzule abuzywne, sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

Jednakże pomimo, że takie postanowienia umowne zostały ustalone między stronami i zapisane w treści łączących te podmioty kontraktów, to nie powoduje to nieważności całych umów, a jedynie ich część we wskazanych zakresach (por. art. 58 § 3 kc, art. 5 kc i art. 385 i n. kc, art. 361 – 363 kc).

Nadużycie prawa podmiotowego traktuje się jako zachowanie rażące i nieakceptowane albowiem klauzula generalna zawarta w art. 5 kc zawiera odesłanie do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera. Przepis art. 58 kc wyznacza od strony negatywnej ogólne ramy dopuszczalnej treści oraz celów czynności prawnych, natomiast art. 385 i n. kc określa klauzule abuzywności postanowień umownych, tj. takich które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a skutek takiego układu praw i obowiązków dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumenta i godzenia w równowagę kontraktową.

Rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron stosunku umownego.

Działalność windykacyjna to zwykła część działalności każdego przedsiębiorcy oferującego instrumenty finansowe w postaci pożyczek, zaś koszty tej działalności to właśnie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, które to koszty są przerzucane przez tego przedsiębiorcę na konsumenta. Koszty działalności windykacyjnej pokrywane powinny być z odsetek za uchybienia w płatności poszczególnych rat kredytu, na tym polega ryzyko gospodarcze, że nie wiadomo z góry, ilu konsumentów nie będzie spłacało swych pożyczek.

Działalność pośrednictwa finansowego jako część działalności przedsiębiorcy powinna być opłacalna dla tegoż podmiotu, ale też nie naruszać rażąco interesów klienta, poszczególne czynności z zakresu tego pośrednictwa powinny być zaś wycenione realnie, w oparciu o rzeczywiście ponoszone koszty.

Potrzebę zwrotu kosztów pośrednictwa uzasadniona jest tym, że konieczna jest uczciwa rekompensata za ponoszone przez wierzyciela koszty pozyskiwania i umożliwienia dostępu do instrumentów finansowych jakimi są pożyczka czy kredyt.

Możliwość żądania zwrotu kosztów pośrednictwa finansowego przez wierzyciela poza typowymi kosztami wierzyciel winien udowodnić, w tym fakt i zasadność ich poniesienia. Nie może być tu, pomimo istnienia zapisu z art. 36 a ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2019.1083 – j.t. ze zm.), zupełnej dowolności wierzyciela, jeśli chodzi o skalę wydatków poniesionych w celu zaoferowania instrumentów finansowych.

Choć przedsiębiorca może stosować postanowienia wzorca umownego określające zasady odpowiedzialności finansowej konsumenta, to jednak zasady tej odpowiedzialności muszą pozostawać w związku z kosztami i ryzykiem przedsiębiorcy.

Obowiązkiem Sądu jest natomiast zbadanie z punktu widzenia tego kryterium wielkości wydatków poniesionych przez wierzyciela, a której zasądzenia domaga się w procesie, a także konieczność i celowość ich poniesienia.

Konstatując wykładnia zasadności ponoszenia wydatków koniecznych i celowych winna uwzględniać z jednej strony potrzebę ochrony wierzyciela, a z drugiej strony nie można stracić z pola widzenia potrzeby ochrony dłużnika przed takimi działaniami wierzyciela, które prowadziłyby do nadmiernego i nieuzasadnionego okolicznościami sprawy obciążenia kosztami.

Wysokość kosztów pośrednictwa finansowego winna więc uwzględniać interesy obu stron.

Należy wskazać, iż w niniejszej sprawie z uwagi na rodzaj i charakter czynności podjętych przez powoda przy zawieraniu kontraktów z pozwaną ustalona przez niego wysokość wynagrodzenia stanowiąca prowizje w wysokości 2.939,38zł i 2.463,38zł oraz opłaty za „elastyczny plan spłat” w wysokości 1.259,74zł i 1.055,74zł, przy wartości kapitałów pożyczek odpowiednio w wysokości 6.000,00zł i 5.000,00zł, pomimo że zostały przyjęte przez pozwaną są rażąco wygórowane.

W konsekwencji stwierdzić należy, że domaganie się przez powoda zasądzenia od pozwanej przywołanych kwot pieniężnych w wysokości oznaczonej jako prowizje i dalsze opłaty jest niezasadne.

Żądanie to nie zostało przez powoda należycie udowodnione i uzasadnione, a ponadto ma w istocie charakter dowolny. Powód nie przedstawił bliższych faktów i dowodów w tym zakresie, a oparł się jedynie o dokument umów pożyczek, które stanowią wzorzec umowny. Dodać też trzeba, że z materiału dowodowego sprawy nie wynika, aby powód przedsięwziął jakieś ekstraordynaryjne czynności poza typowymi dla tego obszaru działalności gospodarczej.

W ocenie Sądu wynagrodzenie za udzielenie pożyczki żądane od pozwanej musi być w pewnym przynajmniej stopniu adekwatne do wykonanej pracy ponadstandardowej powoda, przy dalszym założeniu, że była ona celowa.

Dlatego należy stwierdzić, iż żądanie powoda zasądzenia od pozwanej z tytułu prowizji i innych kosztów należności w jakiegokolwiek wysokości stanowi nadużycie prawa i jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego.

Ustalanie tak wygórowanych opłat z tytułu prowizji i innych kosztów, czy też czynności windykacyjnych, prowadzi bowiem do apriorycznego przyjęcia odpowiedzialności odszkodowawczej konsumenta (por. wyrok SN z 4 marca 2010r. w sprawie o sygn. akt I CSK 404/09, opubl. L.).

Biorąc pod uwagę powyższe dywagacje, w ocenie Sądu brak było jakichkolwiek podstaw do miarkowania wysokości prowizji i innych kosztów należnych powodowi, tym bardziej, co już wskazano powód nie wskazał na żadne obiektywne przesłanki, które stanowiłyby źródło ustaleń w tym zakresie.

Zatem w przedstawionych warunkach każda kwota, która miałaby zostać przyznana powodowi w ramach prowizji i innych kosztów byłaby wartością abstrakcyjną i dowolną, a ocena Sądu przy braku dostatecznych danych dotknięta wadą subiektywności i nierealna.

Powyższe powoduje, że brak jest podstaw do uznania, iż pozwana w sposób nienależyty w całości wykonała zobowiązania zachowując się wbrew treści umów poprzez zaniechanie uiszczenia rat pożyczek wynikających z istniejących stosunków obligacyjnych oraz że zaniechania po stronie pozwanej były w całości zawinione (por. art. 353 § 1 kc, art. 354 kc, art. 355 kc, art. 471 kc i art. 361 § 1 i 2 kc), przy uwzględnieniu, iż łączna wartość dokonanych przez pozwaną wpłat z tytułu opisanych wyżej pożyczek podlega zaliczeniu na kwoty kapitału i odsetek, jako uznanych za należne powodowi. Przy czym nie zmienia nic w ocenie Sądu sposób zaliczenia przez powoda wpłat pozwanej albowiem wobec stwierdzenia nieważności opisanych wyżej postanowień kontraktowych świadczenia te należy uznać za nienależne w zakresie dokonanych czynności rachunkowych i uznania ich za wpłaty na kapitał i odsetki.

O roszczeniu ubocznym orzeczono w oparciu o treść art. 481 § 1 i 2 - 2⁴ kc.

O kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 – 1¹ i 3 kpc i art. 100 kpc i w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018.265 – j.t.) oraz w oparciu o treść art. 13 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2020.755 – j.t. ze zm.) i art. 1 ust. 1 pkt 2 i art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (Dz. U. 2020.1546 – j.t. ze zm.).

O rygorze natychmiastowej wykonalności orzeczono na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 kpc.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji wyroku.